

Pergamenové listiny ve fondech a sbírkách Archivu Národního muzea

MILENA BĚLIČOVÁ

ABSTRACT: Parchment charts in archival fonds and collections of the Archives of the National Museum

Archives of the National Museum amassed over nearly 170 years of its existence 2379 parchment charts stored in the collections of parchments A and B. The extensive complex consists of 816 parchment document in the family archives Šternberk-Manderscheid. Another 80 parchment charts are as items contained in 28 personal archival collections and historical archival fonds. In 2012–2013, these parchments were digitized as part of an international project „Monasterium“. Content predominate genealogical-heraldic documents (family trees, grants of arms), vocational certificates, university diplomas and certificates to award imperial, royal and papal orders. The youngest document are three certificates to appoint Edvard Beneš and Emil Hácha president of the Czechoslovak Republic.

KEY WORDS: Archives of the National Museum, Genealogy, Heraldry, Grant of arms, University diploma, vocational certificate, imperial order, royal order, papal order, archival collections, personal archival collection

CONTACTS: PhDr. Milena Běličová, Archiv Národního muzea, Na Zátorách 6, 170 00, Praha 7;
milena_belicova@nm.cz

Archiv Národního muzea nashromáždil za dobu své existence velké množství pergamenových listin, které byly už od počátku evidovány odděleně od papírových dokumentů a archivář Václav Schulz (činný 1878–1915) z nich podle formátu vytvořil sbírky A a B. Jako samostatný celek byly vedle nich vedeny pergamenové listiny rozsáhlého rodinného archivu Šternberk-Manderscheid, získaného z pozůstalosti jednoho ze zakladatelů Muzea Františka hraběte Šternberk-Manderscheida.

Národní muzeum se roku 2012 stalo řádným členem mezinárodního spolku ICARUS a zapojilo se do digitalizačního projektu Monasterium, v rámci něhož byly v listopadu 2012 a v lednu až březnu 2013 písemnosti na pergamentu zdigitalizovány. Během evidenčních příprav na digitalizaci se ukázalo, že kromě těchto tří velkých celků jsou v Archivu ještě další pergamenové listiny, roztroušené jako jednotliviny v celé řadě osobních fondů a archivních sbírek. I ty byly zdigitalizovány a přitom nově zabaleny a jsou teď všechny pohromadě uloženy v depozitární místnosti s kontrolovanou teplotou a regulovanou vlhkostí. Došlo i na jejich nové evidenční zařazení a zpracování.

Na konec abecední řady starých historických sbírek, které Václav Schulz na základě psací látky a věcného obsahu z dokumentů Archivu Národního muzea vytvořil, zařadil pod písmeno CH Genealogickou sbírku, která vznikla dlouholetou systematickou sběratelskou činností Rudolfa Konstantina hraběte Vratislava z Mitrovic (12. 8. 1811–30. 11. 1874). Muzeum sbírku získalo na základě jeho závěti dne 7. srpna

1878 prostřednictvím vdovy, Natalie hraběnky Vratislavové z Mitrovic, s podmínkou, že zůstane v původním stavu a nebude ani doplňována, ani z ní nebude nic vyčleněno.¹ Tato podmínka nebyla naplněna zcela důsledně, když Schulz ze sbírky záhy vyřadil předměty nearchivní povahy, které mu zřejmě působily problémy při uložení do krabic s dokumenty. Dvě portrétní miniatury byly převedeny do sbírky obrazů při knihovně Muzea a od roku 1901 jsou v evidenci sbírky historické archeologie.²

Pergamenový vývod Kryštofa Rudolfa svobodného pána Karla ze Svárova (†1662) do páté generace po mužské linii jeho otce Jana Václava Karla ze Svárova a na Hradišti (†1632) i matky Ludmily Elišky, rozené Kokořovcové z Kokořova, s malovanými erby a jmény jednotlivých osob, byl uložen v rámci sbírky mezi papírovými dokumenty Karlů ze Svárova. Není datovaný, ale podle již polepšeného erbu Kryštofa Rudolfa vznikl zřejmě v souvislosti s jeho povýšením do panského stavu 18. března 1654.³ Původní erb Karlů ze Svárova – černá telecí hlava ve zlatém poli – je umístěn do srdečního štítku na čtvrceném štítě. Přesnější datování podle rodinných vztahů není možné, protože použité údaje nejsou vždy zcela aktuální – např. matka Kryštofa Rudolfa je uvedena jako „*Ludmila Eliška Příchovská, na ten čas z Svárova*“, přestože v době vydání privilegia už byla vdova nejen po svém druhém manželovi Petru Jiřím Příchovském z Příchovic⁴ (†1640), ale i po třetím manželovi Petru Malovcovi z Chýnova (†1653).⁵

Kateřina Eleonora rozená z Klenové a z Janovic, žena Kryštofa Rudolfa Karla ze Svárova, vlastnila od roku 1656 po prvním manželovi Jaroslavu Jáchymovi Kocovi z Dobrše tvrz a městečko Kolinec, zpusťosené během 30leté války. Zvelebené a s nově vystavenou zámeckou budovou předala roku 1677 panství třetímu manželovi Maxmiliánu Rudolfovi z Gutštejna. Po dalším střídání držitelů Kolinec v roce 1695 koupil hrabě Quiddus Terzi de Sissa (†1699), c. k. nejvyšší velitel hannoverského pluku kyrysníků, a odkázal ho synovci Mariovi. V majetku rodiny Terzi de Sissa panství zůstalo až do roku 1795.⁶

Ve složce CH 28 – Terzi Vratislavovy sbírky je uložen opis Quiddovy závěti sepsané „*in arce mea Kolinecensi*“ 11. dubna 1698 a také přepis rodokmenu pánů z Terzi (de Tertio) asi do konce 17. století. Originál, barevně provedený jako Stammbaum na silně křídovaném italském pergamenu, byl do nedávna zařazen v rámci Sbírký pergamenů A (vedlejší řada č. 373). Jeho původ dokládá jen Schulzův přepis na dorsu: „*1700 v. Terzi Výňato z genealogické sbírky hr. R. Vratislava*“, kam byl nyní podle zásady provenienčního principu evidenčně vrácen. Rodokmen je v dolní části doplněn vyobrazením dvou erbů a sedící postavou rytíře opírajícího se o tabuli s rodovou pověstí o tom, jak urozený rytíř Logofredus de Eufemia přišel roku 1007 s českým a uherským králem [sic!] do Lombardie, oženil se

1 Aleš CHALUPA – Milena BĚLIČOVÁ – Jaroslav ČECHURA – Marie RYANTOVÁ, *Průvodce po fondech a sbírkách Archivu Národního muzea*, Praha 1998 (dále *Průvodce*), s. 24–25.

2 Dnes Oddělení starších českých dějin. Podrobněji viz Lubomír SRŠEŇ, *Malované drobné portréty*, Praha 2013, č. 37, Leopold Kašpar Clary-Aldringen, s. 78–79, H2-3981; č. 61, Karel hrabě Chotek, s. 98–99, H2-3980.

3 Archiv Národního muzea (dále ANM), Genealogická sbírka Vratislava z Mitrovic, NAD 46, CH13, Karel ze Svárova, přepis diplomu Ferdinanda III. s popisem polepšení erbu.

4 Podrobněji k dějinám rodu viz Petr ROŽMBERSKÝ – Václav CHMELÍŘ, *Rytíři Karlové ze Svárova, dědiční strážci dveří Království českého*, Plzeň 2012.

5 Úmrtí data viz Národní archiv, Dobřenského sbírka, Kokořovec z Kokořova.

6 Městys Kolinec, www.kolinec.cz (accessed 30. 6. 2015).

s jakousi Cabalinou a nejmladší z jeho tří synů – Tertius – postavil hrad *de Tertio*. Pergamen má oříznuté okraje a je otázka, zda v horní části nechybí příslušníci mladších generací, kteří by měli zjevnou souvislost s Quiddem a jeho dědici usazenými v Čechách.

Archivní sbírka Bohuslava Duška (23. 11. 1886–17. 6. 1957), úředníka Živnobanky a významného prvorepublikového sběratele, byla do Archivu Národního muzea předána z Duškova odkazu v roce 1977 jeho druhou manželkou Hermínou Duškovou.⁷ Sbírkou už byla systematicky uspořádaná samotným původcem, takže mohl být na základě původních Duškových registů brzy vydán tiskem archivní katalog.⁸ Sbírkou původně obsahovala osm pergamenových listin, tři z nich však byly nešťastnou shodou okolností v červnu 2003 ve studovně archivu odcizeny. Výpravnost všech těchto listin odpovídá významu sbírky, jejíž jsou součástí, i věhlasu sběratele. Nejstarší z nich je listina císaře Friedricha III. z 2. května 1480, kterou legitimuje původ Beltranda, syna urozeného Petrimarie de Rubenis.⁹ Následuje privilegium císaře Maxmiliána I. s datem 10. července 1501, udělující erb Hansu Magensreutterovi z Teysingu.¹⁰ Jednodušší provedení má listina císaře Rudolfa II. z 16. února 1579, potvrzující, že od města Českého Brodu obdržel darem posudné za dobu dvou měsíců.¹¹ Tři chybějící pergameny byly erbovní listiny Rudolfa II. pro bratry Kvirina a Jeremiáše Arnolta (1. 6. 1590), pro bratry Christofa, Bartoloměje a Michala Clausse (11. 7. 1594) a pro bratry Hieronyma, Cypriána a Jana Křtitele Manincordia de Casetio (19. 6. 1599).¹² Pod inventárním číslem 9 je uložena listina vydaná 2. února 1676, kterou P. Antonín Peretius Puma, převor dominikánského kláštera sv. Michala v Olomouci, zakládá růžencové bratrstvo při kostele sv. Jakuba v Boskovicích. Písmo její intitulace je bohatě zdobené ornamenty kolorovanými červenou, modrou a zlatou barvou. Výrazné ornamentální nadpisy má i poslední listina (inv. č. 10), výuční list, kterým Josef Šusta, zahradník Eleonory hraběnky z Hartigu v Mimoni, potvrzuje, že se u něj Josef Ottmar z Dobřichovic po tři roky učil okrasnému zahradnictví (*Kunstgärtnerei*). Kromě vyobrazení erbu Hartigů na horním okraji pergamentu jsou po stranách další perokresby rostlin v květináčích a pod textem náročná kresba okrasné zahrady.

Třetí sbírkou jsou tzv. *Latomica*, sbírka dokumentů k dějinám svobodného zednářství z let 1780–1936, kterou Archiv převzal roku 1990 delimitací z Literárního archivu Památníku národního písemnictví.¹³ Vrátila se tak zpět na místo svého původu, protože

7 ANM, NAD 52, př. č. 39/1977, 21. 12. 1977; *Průvodce*, s. 31–32. Podrobněji viz Aleš CHALUPA, *Sběratel a mecenáš Bohuslav Dušek a jeho sbírky*, Časopis Národního muzea. Řada historická (dále ČNM-H) 151, 1982, s. 218–220; Milena BĚLIČOVÁ, *Vzpomínka na Hermínu Duškovou (15. 4. 1910 – 2. 2. 2012)*, ČNM-H, 181, 2012, č. 1–2, s. 85–87.

8 Emilie PECHAROVÁ, *Archivní sbírky Bohuslava Duška. Katalog*, Sborník Národního muzea, řada C – Literární historie (dále SNM-C), 26, 1981, seš. 1–4.

9 ANM, Sbírká B. Duška, inv. č. 1.

10 ANM, Sbírká B. Duška, inv. č. 2.

11 ANM, Sbírká B. Duška, inv. č. 3.

12 ANM, Sbírká B. Duška, inv. č. 4–6. Texty všech čtyř erbovních listin s obrazovou reprodukcí miniatur jsou publikovány v edici Jan ŽUPANIČ – Michal FIALA – Pavel KOBLASA, *Šlechtický archiv c. k. ministerstva vnitra. Erbovní listiny Národního archivu, Státního oblastního archivu v Praze, Archivu hlavního města Prahy (dodatky), Archivu Národního muzea (dodatky)*, Praha 2014, č. 280–283, s. 624–630, miniatury na s. 910–912.

13 *Průvodce*, s. 336–337. Děkuji Janu Podškubkovi za zásadní spolupráci při inventarizaci sbírky a odborné určení a popis obou pergamenů. *Latomica (1780–1936)*; Jan PODŠKUBKA – Milena BĚLIČOVÁ, *Inventář ANM č. 291*, Praha 2013, 10 kart., 302 inv. č.

pravděpodobně vznikla v Knihovně Národního muzea, nejspíše činností PhDr. Josefa Volfa (1878–1937), historika, knihovníka, ředitele Knihovny, který se problematice svobodného zednářství věnoval. Sbírkou obsahuje dvě pergamenové listiny.¹⁴ První z nich z 26. srpna 1784 (s datem 26. 8. 1744 řádového letopočtu) oznamuje synedrium Řádu rytířů a bratří sv. Jana Evangelisty z Asie, že bratr Ismael (Otto Steinbach z Kranichsteinu) získal první stupeň členství a má být představenými řádu uznáván za člena a bratra. Ve druhé pak 3. března 1785 (s datem 3. 3. 1745 řádového letopočtu) stejné synedrium oznamuje, že bratr Ismael, tj. Otto Steinbach z Kranichsteinu, byl ustanoven představeným kapituly české provincie. Obě listiny jsou ověřeny pečeti z červeného vosku v dřevěném zeleně lakovaném pouzdře s víčkem, přivěšenou na hedvábných stuhách červené (vybledlá), žluté a černé. Typář pečeti je v odborné literatuře uváděn s poznámkou RRRR, která označuje mimořádnou vzácnost, prakticky se jedná o unikát. Popsán je ve sbírce pražských zednářských pečetidel 18. století bez bližšího určení jako pečeť provinciální lóže v Čechách.¹⁵

Obrázek 1 – Zednářský diplom Synderia řádu rytířů a bratří sv. Jana Evangelisty, 3. 3. 1785, ANM, Latomica, inv. č. 2

Sbírkou autografů vytvořil JUDr. Adolf Schaniel (1. 8. 1921–25. 5. 1996), podnikový právník Mototechny, jehož celoživotní zájmovou činností bylo sbírání autografů významných osobností. Po odchodu do důchodu pracoval jako průvodce v Národním muzeu, kterému sbírku odkázal – Archiv NM ji převzal v dědickém řízení na jaře 1997. Kromě 11 kartotek s vystřihamými podpisy nalepenými na kartičkách, sbírka obsahuje kra-

¹⁴ ANM, Latomica, NAD 53, inv. č. 1–2.

¹⁵ Luboš ANTONÍN, *Neznámé listiny bratří sv. Jana Evangelisty z Asie v Evropě z archivních fondů Národního muzea*, Logos 15, 1999, č. 1/2, s. 25–27.

bíci dokumentů, z nichž dva jsou na pergamentu.¹⁶ Ferdinand Vilém Slavata hrabě z Chlumu a Košumberka dne 20. prosince 1667 zveřejňuje, že na základě pravomoci delegované císařem legitimuje Tobiáše Prosteckého a potvrzuje mu všechna práva vyplývající z poctivého zrození. Druhá je erbovní listina z 10. června 1772, kterou Marie Terezie povyšuje Michala Beszterczyeye, místokapitána 2. banátsko-chorvatského pěšího pluku, za prokázané vojenské služby do šlechtického stavu s predikátem von Kisdemeter a uděluje mu erb. List s erbovní miniaturou byl, bohužel, vystřížen.¹⁷

Část rodinného archivu Bořků-Dohalských z Dohalic v rozsahu tří kartonů a desek se zarámovaným diplomem Řádu sv. Lazara darovala Archivu v roce 2008 prof. PhDr. Marie Dohalská, DrSc.¹⁸ Fond obsahuje převážně papírové listiny z 18. až 20. století v originálech nebo ověřených opisech a další dokumenty k dějinám rodu. Písemnosti na pergamentu jsou mezi nimi dvě – diplomy císařovny Marie Terezie pro Jana Kryštofa Bořka-Dohalského z Dohalic, vázané v purpurových sametových deskách, s přivěšenou majestátní pečeti v mosazném okrouhlém pouzdře. Dne 2. září 1757 mu uděluje starý panský stav v Českém království, predikát *Wohlgeborn* a potvrzuje jeho erb; 11. července 1764 mu uděluje hraběcí stav v Českém království s predikátem *Hoch- und Wohlgeborne* a opět potvrzuje jeho erb.¹⁹

Dne 12. května 1961 převzal Archiv darem rodinný fond²⁰ od Františka Milnera (5. 12. 1884–20. 6. 1963), dříve velmi úspěšného zemědělského podnikatele, majitele hospodářství v Lipanech a pak panství Jetřichovice u Sedlčan, který po konfiskaci majetku roku 1948, věznění a politickém pronásledování dožíval u své dcery v Černé v Pošumaví. Až do pozdního věku se věnoval studiu rodinné genealogie. Byl přesvědčen, že je potomkem rytířského rodu Milnerů z Milhausenu a na základě nezákonnosti pobělohorských konfiskací chtěl zahájit restituční řízení o navrácení rodového majetku Milnerů z Milhausenu jejich žijícím potomkům. Byl spoluzakladatelem spolku Jednota starých českých rodů, sdružujícího potomky pobělohorských exulantů, a publikoval v jeho Sborníku. V době protektorátu, který obnovil možnost užívání šlechtických titulů, začal roku 1941 společně se svým bratrem Karlem užívat jméno Milner z Milhauzu.²¹ V úřední registratuře Archivu je dochován dopis Františka Milnera z roku 1915, v němž se v rámci rodopisného bádání zajímal o listinu z 25. srpna 1608, kterou Jan Myllner z Milhauzu na Mimoní a Děvíně, na základě palatinátu uděleného mu císařem Rudolfem II., uděluje královéhradeckému měšťanu Janu Bílému erb a predikát z Vopatovic.²² Korespondence s archivářem Alešem Chalupou směřující k předá-

16 ANM, NAD 811, př. č. 6/1997, 24. 3. 1997; *Průvodce*, s. 30.

17 Edice viz J. ŽUPANIČ – M. FIALA – P. KOBLASA, *Šlechtický archiv*, č. 288, s. 635.

18 ANM, NAD 906, př. č. 32/2008, 9. 9. 2008.

19 V neinventarizovaných fondech jsou pergamenové listiny zatím evidovány pod datem vydání. Edice obou listin viz J. ŽUPANIČ – M. FIALA – P. KOBLASA, *Šlechtický archiv*, č. 286, 287, s. 631–634, miniatury s. 913–914; podrobněji o vývoji erbu viz kapitola téže knihy: Jan ŽUPANIČ, *Mouřenín a šachovnice – erb Bořků Dohalských z Dohalic*, s. 43–51.

20 ANM, NAD 250, přejímací seznam z 12. 5. 1961; do přírůstkové knihy zapsán až 24. 5. 1966, př. č. 39/1966.

21 Podrobně o dějinách předbělohorských Milnerů z Milhausenu i novodobého rodopisného bádání viz Pavel HOŠEK, *Cesta ke kořenům. Odkaz šlechtického rodu Milnerů z Milhausenu a jeho nositelé*, Brno, ediční řada *Quaestiones quodlibetales* č. 13, 2010. O Františku Milnerovi s. 75–98.

22 ANM, Registratura Národního muzea, Archiv Národního muzea (dále RNM, ANM), inv. č. 194; Sbirka pergamenů A, sign. Perg-A1123 (dříve č. 185 vedlejší řady A); edice textu viz Michal FIALA – Tomáš KREJČÍK, *Erbovní listiny Archivu Národního muzea*, Praha 2001, č. 25, s. 74–75, miniatura č. 27, s. 360.

ní písemností do Archivu, vedená od února do června 1961 je též dochována.²³ Fond v rozsahu 36 kartonů a dvoje desky obsahuje osobní korespondenci, netříděné staré archiválie, správní a finanční agendu panství Jetřichovice z 19. a 20. století, zemědělské záznamy a velké množství drobných tisků nejružnějšího obsahu včetně not a modlitebních knížek. Součástí je také pergamenová listina rakouského císaře Františka I. z 12. února 1814, kterou uděluje Karlu hraběti Firmianovi inkolát v panském stavu království Českého a inkorporovaných zemí. Přivěšená pečeť z červeného vosku je zcela rozbitá. Listina Marie Terezie ve světlé kožené vazbě zdobené ornamenty a kartuši s říšským orlem, vydaná 24. září 1768, kterou potvrzuje svatební smlouvu uzavřenou mezi Františkem Juliem von Zedtwitz a jeho budoucí manželkou Marií Magdalenou von Taufkirchen, byla zařazena do Sbírký pergamenů B,²⁴ odkud

byla nyní do fondu podle proveniencence vrácena.

Rodinný archiv Herzogenberg s dokumenty přírodných rodin Picot de Peccaduc a Rothkirch-Panthen získal Archiv převodem z historicko-archeologického oddělení, kam jej odevzdal do úschovy Místní národní výbor v Brně u Ústí nad Labem ze zajištěného německého

Obrázek 2 – Diplom francouzského královského Řádu čestné legie, 9. 12. 1820, ANM, Herzogenberg

majetku Ottokara Picot de Peccaduc, svobodného pána von Herzogenberg (1888–1965). Vedoucí Archivu Dr. Rudolf Vindiš 19. září 1949 převzal „jednu bednu rodinných archiválií“ jako státní depozit a pořídil seznam obsahu.²⁵ Fond má nyní rozsah 16 kartonů, velké desky a čtyři role; písemností na pergamentu obsahuje šestnáct. Tři nejstarší vydal ve Versailles francouzský král Ludvík XVI. pro Benjamina hraběte Picot de La Meintaye (1705–1802) – 1. ledna 1785, 3. ledna 1787 a 24. 11. 1788, povoluje mu v nich vždy dvouletý pobyt v Holandsku. Další tři listiny vydal Ludvík XVIII., král francouzský a navarrský, pro Henry René Mariu vicomta Picot de Peccaduc (1770–1826): 7. března 1815 ho jmenuje čle-

23 RNM, ANM, inv. č. 1763.

24 Sign. č. 702 vedlejší řady Sbírký B.

25 RNM, ANM, inv. č. 1225; *Průvodce*, s. 94–95. Konfiskát byl převeden do státního majetku v přímé správě NM výnosem MŠK č. 46.442/59-V/2, př. č. 20/1960, 30. 5. 1960; NAD 166.

nem Řádu sv. Ludvíka v hodnosti rytíře, 9. prosince 1820 důstojníkem (*Officier*) královského Řádu čestné legie, 8. dubna 1824 mu uděluje Řád čestné legie v hodnosti komtura. Další listiny jsou už z rakouského prostředí: 22. ledna 1826 vydal rakouský císař František I. dva obsahově shodné erbovní diplomy²⁶ svázané do vínových sametových desek s přivěšenou majestátní pečetí ve zlaceném okrouhlém pouzdře pro dva bratry – jedním povyšuje za prokázané služby do hraběcího stavu Leopolda (1769–1839), druhým Leonarda (1773–1842), svobodné pány von Rothkirch, a polepšuje jim erb. V arengách je velmi podrobně popsána vojenská kariéra obou bratrů. Dne 20. září 1841 oznamuje zemský hejtmán Josef svobodný pán Sterneck, že Leonard hrabě von Rothkirch-Panthen a jeho legitimní potomci byli zapísáni do zemské matriky vévodství Korutany. Inkolát pro Čechy, Moravu a Slezsko udělil císař Ferdinand I. příslušníkům rodiny v následující generaci – 28. ledna 1843 Leopoldovu synu Karlovi (1807–1870); 8. února 1843 pěti manželským potomkům polního maršála Leonarda hraběte von Rothkirch-Panthen. Dne 15. listopadu 1868 propůjčuje císařovna Karolina Augusta, vdova po císaři Františkovi I., Marii, svobodné paní von Herzogenberg-Peccaduc, rozené hraběnce Černínové z Chudenic, kříž řádu Hvězdového kříže. S datem 12. prosince 1872 jmenuje pergamenovým diplomem pěvecký spolek ve Štýrském Hradci svým čestným členem hudebního skladatele Heinricha von Herzogenberg (1843–1900). Další tři pergameny jsou genealogicko-heraldického charakteru. Potvrzení šlechtického původu do šestnácti předků s ověřenými podpisy a čtyřmi přivěšenými pečetěmi pro jednu z Leonardových dcer, Julianu Henriettu Dorotheu Carolinu Josephinu hraběnku von Rothkirch-Panthen (1818–1861), bylo vydáno 15. ledna 1843 ve Zhořelci. Obdobný vývod do šestnácti předků s malovanými erby pro Natalii Marii Leonii Barbaru Rosinu Julii Callistu Picot de Peccaduc, svobodnou paní von Herzogenberg, potvrdil 17. července 1891 ministerský předseda Eduard hrabě Taafe z titulu představeného ministerstva vnitra. Také na posledním, nedatovaném pergamenu jsou vymalovány erby vývodu členů rodiny von Rothkirch. Reálný stav zčásti neodpovídá zmíněnému Vindišovu soupisu, který obsahuje navíc další tři pergameny,²⁷ naopak neuvádí listinu císařovny Karoliny Augusty, diplom pěveckého spolku a nedatovaný heraldický pergamen. Fond zatím čeká na podrobnější zpracování, které možná přinese objevení dalších zajímavých souvislostí.²⁸

Dne 4. října 1900 se archiváři Schulzovi po obtížném jednání podařilo koupit rukopisy, staré tisky a archiválie včetně 14 pergamenových listin z pozůstalosti sběratele JUDr. Štěpána Bergra.²⁹ Mezi nimi je i diplom pražské Karlo-Ferdinadovy univerzity z 31. července 1817 pro významného přírodovědce Jana Svatopluka Presla (4. 9. 1791 – 6. 4. 1849),

26 Edice textů viz M. FIALA – T. KREJČÍK, *Erbovní listiny*, č. 128, 129, s. 305–310, miniatury č. 118, 119, s. 451–452.

27 ANM, RNM, ANM, inv. č. 1225, Seznam rodinných archiválií..., č. 1: Ludvík, král francouz., Tuileries 6. Jun. 1818, propůjčuje „Ordre R. de la Légion d’Honneur“ vikomtovi Picot de Peccaducovi; č. 5: František I., Schmalkalden 30. Okt. 1813, jmenuje rytířem vojen. řádu Marie Terezie svob. p. Leon. v. Rothkirch u. Panthen. Velká pečeť v dřevěném pouzdře připojena černožlutou šňůrou. Štítek s číslem XIX; č. 11: František Josef I., Wien 19. Dec. 1862, uděluje Natalii C. W. Picot de Peccaducové, svob. paní v. Herzogenberg, roz. hr. v. Rothkirch-Panthen a jejím descendentům stav rakouských svobod. pánů. Sametové červené desky. Velká pečeť v mosaz. pouzdře se znakem. Č. XXXVII.

28 Půvabné portréty několika členů rodiny jsou uloženy v Odd. starších českých dějin NM, viz L. SRŠEŇ, *Malované drobné portréty*, s. 107–115.

29 ANM, RNM, 1900, č. 1444, zpráva V. Schulze, 22. 10. 1900.

který dosvědčuje, že byl Presl 27. srpna 1816 prohlášen doktorem medicíny. Byl vyčleněn ze Sbírký pergamenů A a převeden do Preslova osobního fondu.³⁰

Součástí osobního fondu významného stavitele a mecenáše Josefa Hlávky (15. 2. 1831 – 11. 3. 1908) v rozsahu čtyři kartony, čtyři desky a dva tubusy s diplomy je i jeho sbírka autografů a pečeti, uložená v deseti původních kartotéčních krabicích. Archiv ji převzal z Hlávkovy pozůstalosti v lednu 1910.³¹ Ze sbírky byla pro nevhodný formát vyčleněna pergamenová listina z 30. července 1629, kterou Kateřina Bělská a bratři Duchošlav a Jan, zastupující i bratra Pavla, Táborští prodávají roli jalové u Českého Brodu, zděděnou po jejich otci a prvním manželovi Kateřiny. Listina je opatřena razítkem *J. Hlávka*. Do fondu byly přidány i dva diplomy Matěje Havelky, rady vrchního zemského soudu, Hlávkova tchána, otce jeho druhé manželky Zdeňky. Josef Hlávka je Muzeu osobně věnoval v roce 1903:³² dne 9. ledna 1880 císař František Josef I. povyšuje Mathiase Havelku jako držitele Řádu železné koruny III. třídy do dědičného rytířského stavu a uděluje mu erb;³³ 10. října 1885 mu uděluje rytířský kříž rakouského císařského Leopoldova řádu. Obě listiny byly předtím zařazeny do Sbírký pergamenů B.³⁴

MUDr. Bohuslav šlechtic Jiruš (17. 10. 1841 – 16. 11. 1901), profesor botaniky a farmakologie a dlouholetý jednatel muzejního správního výboru, odkázal Národnímu muzeu většinu svého majetku.³⁵ Odstavec I/8 jeho závěti z 1. března 1899 výslovně požaduje, aby „...*diplom šlechtický mého otce, můj rád miniaturní cis. Františka Josefa s dotyčným diplomem, diplomy doktorské mého otce jakož i svoje vlastní odkazují Museu království Českého a prosím, by je na přiměřeném místě, nejvýhodněji v archivu, uschovalo, zejména diplomy opatřené vlastnoručním podpisem Jeho Veličenstva.*“³⁶ Jirušova písemná pozůstalost v Archivu Národního muzea tvoří jednotný celek – archivář Václav Schulz zařadil písemnosti na pergamentu do Sbírek pergamenových listin A a B, ostatní papírové osobní a rodinné doklady vřadil do Genealogické sbírky H.³⁷ Další písemnosti včetně rukopisů odborných prací, účetních dokladů a cestovních prospektů, převzal Archiv roku 1956 z Literárního archivu, tehdy ještě Knihovny Národního muzea – tvoří osobní fond Bohuslav Jiruš.³⁸ V roce 2013 do něj byly evidenčně přefazeny i pergamenové listiny ze Sbírek A a B. Nejstarší listinou je výuční list vydaný 2. listopadu 1760 fürstenberským správcem bažantnice Antonem Gantterem, potvrzující, že Josef Jiruš, syn Františka Jiruše, lovcího na panství Dobrovice, se u něj po čtyři roky učil lovcím.³⁹ Následuje diplom doktora medicíny

30 Původní sign. č. 540 vedlejší řady Sbírký A, nyní fond J. S. Presl, NAD 294, inv. č. 3.

31 ANM, RNM, ANM, inv. č. 9, přírůstková kniha 1898–1941, 1945–1950, fol. 35r, př. č. 1/1910, 28. 1. 1910.

32 ANM, RNM, 1903, č. 1701, Správní výbor Muzea děkuje J. Hlávkově za darování těchto listin, Praha, 30. 11. 1903 (exp. 10. 12. 1903), rkp., koncept, 1 list; RNM, 1903, č. 1727, *Dary a přírůstky ke sbírkám musejním od 1. listopadu do 17. prosince 1903*; RNM, ANM, inv. č. 9, fol. 15r, př. č. 35/1903, 27. 11. 1903.

33 Edice textů viz M. FIALA – T. KREJČÍK, *Erbovní listiny*, č. 139, s. 325–326, miniatura č. 129, s. 462.

34 Sbírký pergamenů B, vedlejší řada, č. 744 a 747.

35 Podrobně viz *Sborník Národního muzea, řada A – Historie (dále SNM-A)*, 67, 2013, č. 3–4, Milena BĚLIČOVÁ (ed.), MUDr. Bohuslav šlechtic Jiruš a jeho odkaz Národnímu muzeu.

36 ANM, RNM, 1902, č. 1390, příloha 1, tisk.

37 ANM, RNM, ANM, inv. č. 9, fol. 10, př. č. 33/1901, 31. 12. 1901.

38 ANM, Bohuslav Jiruš, NAD 198, 16 kartonů aktového materiálu; z toho 6 kart. převzato z odd. historické archeologie NM, př. č. 6/1979, 12. 2. 1979.

39 Původní sign. č. 478 vedlejší řady Sbírký A.

pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity Bohuslavova otce Vincence Jiruše z 3. prosince 1836 a tři Bohuslavovy diplomy ze stejné fakulty: doktora medicíny (28. 1. 1865), magistra porodnictví (28. 11. 1865) a doktora chirurgie (12. 5. 1866).⁴⁰ Dne 7. srpna 1877 papež Pius IX. osvobodil MDra Vincence Jiruše od všech církevních exkomunikací a interdiktů a prohlásil ho rytířem řádu sv. Řehoře Velikého v civilní třídě; rakouský císař František Josef I. jej pak 30. července 1883 povýšil do dědičného šlechtického stavu s titulem *Edler von* a udělil mu erb.⁴¹ Poslední pergamen z 19. srpna 1901 byl určen Bohuslavu Jirušovi – František Josef I. mu za zásluhy udělil rytířský kříž rakouského císařského Leopoldova řádu.⁴²

Vykonavatelem Jirušovy závěti byl významný advokát a bývalý pražský primátor JUDr. Tomáš Černý (6. 8. 1840–22. 2. 1909), o rok starší než Bohuslav Jiruš, absolvent stejného akademického gymnázia, ve stejném termínu byli oba přijati za přispívající členy Společnosti Muzea,⁴³ později se oba stali členy správního výboru. Muzeu poskytoval pravidelné právní služby za úhradu nákladů a víceméně symbolickou odměnu. Pergamenový diplom, kterým Josef Löschner, rektor pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity, oznamuje, že Tomáš Černý, rodem z Nymburka, se 22. prosince 1862 stal doktorem všeobecného práva, je uložen v obsahově bohatém rodinném archivu Černých, který Archiv NM v lednu 1969 koupil od Tomášovy vnučky RNDr. Jitky Polívkové.⁴⁴

JUDr. Tomáš Černý jako právní zástupce Muzea vyřizoval prostřednictvím rakousko-uherského konzulátu v Mexiku také ještě převzetí odkazu z pozůstalosti Dr. Františka sv. p. Kasky (12. 2. 1834–10. 5. 1907), osobního lékárníka císaře Maxmiliána Habsburského. Po uhrazení značného dědičného poplatku, na který se podařilo získat mimořádnou zemskou subvenci, doručila 2. dubna 1909 firma Sautier & Co. z Hamburku do Muzea 20 beden o celkové hmotnosti 1960 kg.⁴⁵ Trojrozměrné předměty (sklo, porcelán, stříbro, obrazy apod.) byly uloženy ve sbírce historicko-archeologického oddělení, nynějším oddělení starších českých dějin. Dodatečně byla v září doručena další bedna s řády. Písemnosti převzaté Archivem byly rozděleny, papírové dokumenty začleněny do abecedně řazené Genealogické sbírky H, pergamenové diplomy do Sbírek pergamenů A a B.⁴⁶ V roce 2013 z nich byl evidenčně vytvořen samostatný osobní fond v rozsahu dvou kartonů.⁴⁷ Dva nejstarší pergameny jsou doklady o vzdělání na lékařsko-chirurgické fakultě univerzity ve Vídni – diplom magistra farmacie z 20. července 1860 a diplom doktora chemie z 21. července 1863. Třetí listinou papež Lev XIII. osvobozuje 14. prosince 1888 Františka Kasku od všech „*ecclesiasticis sententiis et censuris*“ a ustanovuje ho rytířem komturem Papežského rytířského řádu sv. Řehoře Velikého v civilní třídě. Velmi ozdobné provedení s kresbami,

40 Původní sign. č. 557, 575, 576 a 577 vedlejší řady Sbírký A.

41 Původní sign. č. 580 vedlejší řady Sbírký A a č. 746 vedlejší řady Sbírký B.

42 Původní sign. č. 749 vedlejší řady Sbírký B. Edice textu viz M. FIALA – T. KREJČÍK, *Erbovní listiny*, č. 140, s. 326–327, miniatura č. 130, s. 463.

43 Zpráva o Museu království Českého od 1. prosince 1867 až do konce února 1868, ČČM 42, 1868, s. 108.

44 ANM, NAD 130, př. č. 3/1969, 8. 1. 1969.

45 Korespondence k odkazu viz, RNM, 1907, č. 1864; 1908, č. 645, 674, 771, 772, 789, 1421, 1422; 1909, č. 363, 385, 428, 431, 446, 637, 724, 786, 843, 944, 1213, 1320, 1321, 1539, 1564, 1577, 1591, 1592, 1818. ANM, př. č. 24/1909, 24. 11. 1909.

46 Vedlejší řada Sbírký A, č. 571, 574, 581; vedlejší řada Sbírký B, č. 748, 750.

47 ANM, František Kaska, NAD 939.

barevnými grafickými prvky a zlacením má diplom na jmenování rytířem Řádu železné koruny II. třídy, vydaný císařem Františkem Josefem I. 30. prosince 1889, přivěšená pečeť je uložena mosazném pouzdře s plastickým erbem na víčku. Dne 30. srpna 1902 pak František Josef I. povyšuje Kasku do dědičného stavu svobodných pánů a uděluje mu erb.⁴⁸

Dva středověké pergameny jsou součástí osobního fondu Marianny Kubelíkové, rozené Széll, manželky houslového virtuosa Jana Kubelíka (5. 7. 1880–5. 12. 1940).⁴⁹ Většinu fondu tvoří právní doklady rodin Csáky a Széll, týkající se jejich majetku v Uhrách.⁵⁰ Archiv tyto materiály převzal v létě 1951 z Hudebního oddělení Národního muzea, kam se dostaly 28. listopadu 1950 jako konfiskát z bytu jejich syna Rafaela Kubelíka.⁵¹ První listinou ze 4. května 1412 dosvědčuje kapitula ve Velkém Varadině,⁵² že Abrahám, syn Ladislava *de Nestha*, daroval za sebe a svého syna Tomase své dceři Anně a jejímu manželovi Janovi, synovi Jiřího *de Harangh*, čtvrtinu svého majetku v *Nestha* v Bihárské župě.⁵³ Druhou listinu, značně velkého formátu,⁵⁴ vydal v Budě 19. března 1433 dvorský sudí Matyáš de Paloth kapitule v Raabu ve věci nějakého soudního sporu. Na dalším pergamenu mimořádného rozměru⁵⁵ s datem 30. března 1611 [?] vidíme veřejný notář listinu z 27. dubna 1588.

Částečně pozůstalosti lékaře MUDr. Vojtěcha Wraného (29. 6. 1836–21. 7. 1902), zakladatele moderní diagnostiky a dětské patologické anatomie, dlouholetého inspektora mineralogických sbírek Muzea, převzal Archiv zčásti v listopadu 1955 z Literárního archivu Knihovny Národního muzea a zčásti na podzim 1990 z Literárního archivu Památníku národního písemnictví.⁵⁶ Obsahuje také jeho tři studijní doklady vydané pražskou Karlo-Ferdinandovou univerzitou.⁵⁷ Pergamenový diplom s univerzitní pečetí z 21. prosince 1861 potvrzuje, že byl Vojtěch Wraný promován doktorem medicíny s právem provozovat lékařskou praxi; listina z 20. května 1862 dokládá, že byl promován magistrem porodnictví; 1. srpna 1863 pak ještě doktorem chirurgie.

Doklad o univerzitním vzdělání na pergamenu obsahuje i osobní fond československého prvorepublikového politika JUDr. Ivana Déreera (2. 3. 1884–10. 3. 1973), jehož převážnou část Archiv získal od jeho rodiny v roce 1974.⁵⁸ Rektor a *universitas Hungarica* v Budapešti dosvědčují, že Jan Křtitel Vladimír Dérer z Malacek, komitát Prešpurk, byl 7. dubna 1906 promován doktorem práv.⁵⁹

48 Edice textu viz M. FIALA – T. KREJČÍK, *Erbovní listiny*, č. 143, s. 330–331, miniatura s. 466.

49 Hana SKOČKOVÁ, *Rod houslového virtuosa Jana Kubelíka*, Rodopisná revue 2003, č. 1 (rodopisna-revue-online, accessed 30. 6. 2015).

50 *Průvodce*, s. 154.

51 RNM, ANM, inv. č. 892; L. SRŠEŇ, *Malované drobné portréty*, s. 81–82.

52 Oradea, Rumunsko. K přesnému určení jednotlivých toponym viz Anita RÁCZ, *A régi Bihar vármegye településneveinek történeti-etimológiai szótára*, Debrecen 2007.

53 Za zpracování této listiny děkuji Mgr. Stanislavu Bártovi, Ph.D. z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

54 700 × 570 mm.

55 150 × 980 mm.

56 RNM, ANM, inv. č. 899, 912; *Průvodce*, s. 278.

57 ANM, Vojtěch Wraný, NAD 372, inv. č. 39–41.

58 ANM, NAD 136, př. č. 46/1974, 16. 12. 1974; dodatky př. č. 20/1981, 15. 4. 1981 a 20/2003, 16. 12. 2003.

59 ANM, Ivan Dérer, inv. č. 1.

Několik dalších osobních fondů obsahuje pergamenové diplomy dokládající udělení nej-různějších řádů. Zlomek pozůstalosti JUDr. Bedřicha Pacáka (19. 9. 1846 – 24. 5. 1914), advokáta, poslance říšské rady a předsedy Klubu českých poslanců ve Vídni, převzal Archiv v prosinci 1960 z Literárního archivu Knihovny Národního muzea, další části pak postupně v letech 1961–1962 od rodiny.⁶⁰ Vedle významné korespondence s českými a rakouskými politiky je jen minimum osobních dokladů – jedním z nich je listina císaře Františka Josefa I. z 5. prosince 1904, kterou Bedřichu Pacákovi uděluje Řád železné koruny I. třídy. Text na pergamenovém dvojlistu v tmavomodrých sametových deskách je velmi výpravně provedený, císařská pečeť v mosazném pouzdře s plastickým znakem na víčku je přivěšena na modro-žluté kroucené šňůře.

Další významný politik, JUDr. Albín Bráf (27. 2. 1851 – 1. 7. 1912), byl národohospodář, poslanec českého zemského sněmu a krátce i rakouský ministr orby. Jeho písemnosti byly převzaty v roce 1930 jako součást rozsáhlého rodinného fondu jeho tchána Františka Ladislava Riegra, nejprve jako depozit, po roce 1960 jako trvalá součást fondů a sbírek Archivu Národního muzea.⁶¹ Vedle rozsáhlé korespondence a dokumentace jeho veřejné činnosti se v rámci osobních dokladů dochoval i pergamenový diplom z 2. září 1908, kterým mu císař František Josef I. udělil rytířský kříž rakouského císařského Leopoldova řádu.⁶²

Msgre ThDr. Antonín Podlaha (22. 1. 1865 – 14. 2. 1932) zasvětil svůj život nejen církevní správě, kde zastával hodnosti kanovníka pražské metropolitní kapituly, kapitulního archiváře a konzervátora a v závěru děkana metropolitní kapituly u sv. Víta. Aktivně se věnoval pedagogické a odborné práci v oblasti církevních dějin a památkové péče, významně se zasloužil o dostavbu chrámu sv. Víta a organizaci svatováclavského millennia. Nejvýznamnější část fondu, převzatého na podzim 1990 delimitací z Literárního archivu Památníku národního písemnictví, tvoří bohatá korespondence.⁶³ Mezi osobními doklady jsou také tři papežské pergamenové listiny, dokládající Podlahův kariérní postup.⁶⁴ Dne 29. ledna 1918 ho papež Benedikt XV. jmenuje představeným kněžského domu. Dvě papežské bully Benedikta XV. byly vydány s datem 26. ledna 1920: první jmenuje Antonína Podlahu titulárním biskupem pafským a světícím biskupem pražským; druhou mu povoluje, aby přijal biskupské svěcení od kteréhokoli katolického biskupa, spojeného s apoštolskou stolicí.

Nejmladšími pergamenovými listinami Archivu Národního muzea jsou tři prezidentské diplomy. Oznámení o volbě PhDr. & JUDr. Edvarda Beneše (28. 5. 1884 – 3. 9. 1948) prezidentem ČSR získal Archiv jako součást osobního fondu Edvarda a Hany Benešových na základě písemné úmluvy s paní Hanou z 29. dubna 1969.⁶⁵ Předávání písemností probíhalo po částech po její smrti v letech 1974–1976,⁶⁶ během pořádání v letech 1990–1994

60 ANM, NAD 267; RNM, ANM, inv. č. 1731; př. č. 332–336/1961, 18. 10. 1961; 340–345/1961, 16. 11. 1961; 1008 dopisů a další dokladový materiál v rozsahu 10 kartonů bylo zakoupeno od Dr. Bedřicha Pacáka 25. 8. 1962, př. č. 104/1962. Která část obsahovala pergamenový diplom, evidence neuvádí.

61 ANM, NAD 115; *Průvodce*, s. 53–54.

62 ANM, Albín Bráf, inv. č. 18.

63 ANM, NAD 287, *Průvodce*, s. 198–200.

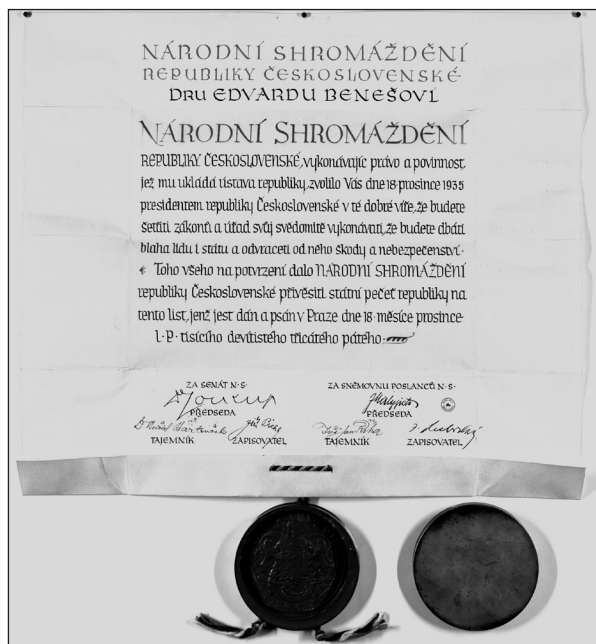
64 ANM, Antonín Podlaha, inv. č. 74, 78, 79.

65 RNM, ANM, inv. č. 1654.

66 Př. č. 47/1974, 29. 12. 1974 (110 kart. a fotoalba z bytu, Loretánské nám. 2, předal Ing. Lev Klučka); 34/1975, 23. 12. 1975; 31/1976, 11. 08. 1976 (předalo Husitské muzeum v Táboře ze vily v Sezimově Ústí). Ve stručné předávací evidenci prezidentské diplomy nejsou výslovně zmíněny.

pak byly rozděleny do dvou samostatných osobních fondů.⁶⁷ Diplom z 18. prosince 1935, kterým Národní shromáždění ČSR oznamuje Dr. Edvardu Benešovi, že byl zvolen prezidentem Československé republiky, se dochoval v původním koženém pouzdru.⁶⁸ Diplom z druhé volby dne 19. června 1946, kde Ústavodárné národní shromáždění republiky Československé oznamuje Dr. Edvardu Benešovi, že byl zvolen prezidentem Československé republiky, je uložen ve speciální ocelové schránce s polstrováním ve státních barvách.⁶⁹ Obě listiny jsou stvrzeny přivěšenou velkou státní pečeti ČSR.

Zlomek osobního fondu JUDr. Emila Háchy (12. 7. 1872 – 1. 6. 1945) byl při zpracování vyčleněn z osobního

Obrázek 3 – Diplom k první volbě Edvarda Beneše prezidentem ČSR, 18. 12. 1935, Edvard Beneš, inv. č. 2

fondu jeho poradce a tiskového referenta prezidentské kanceláře doc. JUDr. Josefa Klimenta.⁷⁰ Pergamenový diplom s přivěšenou velkou státní pečeti ČSR z 30. listopadu 1938, kterým Národní shromáždění ČSR oznamuje Dr. Emilu Háchovi, že byl zvolen prezidentem Česko-slovenské republiky, však součástí tohoto fondu nebyl. Archiv Národního muzea ho převzal samostatně od archivní správy MV ČSR v únoru 1981.⁷¹

Před 1. světovou válkou Archiv Národního muzea stále tvořily především staré historické sbírky setříděné archivářem Schulzem, které byly průběžně doplňovány dalšími přírůstky podle pertinenčního principu. Jako samostatné provenienční celky byly evidová-

ny rodinný archiv Šternberk-Manderscheid, archiv reprezentace zemského židovstva, rozsáhlejší registry města Vysokého Mýta a panství Chocně a Litomyšl, genealogická sbírka Vratislava z Mitrovic, Hlávkova sbírka autografů a pečeti a nedůsledně také rodopisné a místopisné sbírky Františka Palackého, Antonína Rybičky a faráře P. Jana Karla Rojka.⁷² Od 20. let 20. století nastal problém, jak a kam evidenčně zařadit přírůstky pocházející od osob a rodin nešlechtického původu. Zpočátku s nimi bylo nakládáno podobně jako se

67 *Průvodce*, s. 46–47, 49.

68 ANM, Edvard Beneš, inv. č. 2.

69 ANM, Edvard Beneš, inv. č. 13.

70 NAD 215, př. č. 36/1972, 18. 12. 1972 a 13/1975, 6. 6. 1975; *Průvodce*, s. 87–88, 136–138.

71 Př. č. 4/1981, 19. 2. 1981; *Průvodce*, s. 87–88.

72 ANM, RNM, 1914, č. 1992, Pro „Průvodce“ 1914, Václav Schulz, zpráva o Archivu a jeho sbírkách, Praha, b. d. (pod. 8. 7. 1914).

šlechtickými dokumenty řazenými abecedně do Genealogické sbírky H a po jistém tápání pro ně byla vytvořena obdobná sbírka „H nešlechtická“, jejíž název se postupně zkracoval přes „H nešl.“⁷³ k současnému „Hn“. Teprve při její inventarizaci v 80. letech 20. století⁷⁴ bylo vymezeno, že do Sbírký drobných pozůstalostí Hn budou zařazovány pouze zlomky osobních fondů do maximálního rozsahu jednoho kartonu. Malé fondy v tehdejších 85 kartonech byly abecedně seřazeny, od té doby přibýly přírůstkově na současných 116 kartonů.

Také některé drobné pozůstalosti Hn obsahují pergamenové listiny, velmi často jsou to doklady o studiu. Bischoffovi⁷⁵ byli obchodnická rodina původem z německého Augsburgu od 19. století působící v západních Čechách, Otto Bischoff (*1. 3. 1818) zastával funkci prezidenta obchodní komory v Plzni. Jeho syn JUDr. Anton Bischoff (*2. 2. 1845) vystudoval v Praze práva a mezi jeho osobními doklady je kromě křestního listu, osvědčení o očkování, různých školních vysvědčení, dokladech o odborné činnosti, advokátních zkouškách a notářské praxi také diplom právnické fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity z 23. prosince 1869, kterým byl provolán doktorem práv.

Mezi písemnostmi několika generací lékárnické rodiny Firbasů⁷⁶ je pět pergamenových listin. Dne 12. srpna 1677 dosvědčuje Michael Ferdinand Pusgart, lékárník v Chrudimi, že Jan Michael Firbas z Jesenice (26. 12. 1653 – 1706) se u něj vyučil lékárníkem. Dne 2. ledna 1680 pak Jana Michaela Firbase, rodem z Jesenice, poddaného panství Opočno, Ludvík hrabě Colloredo-Wallsee z poddanství propouští. 15. září 1681 témuž Janu Michaelu Firbasovi dosvědčuje Georg Senel, lékárník jezuitské koleje v Klementinu, tříletou praxi a lékárnické znalosti. Zemřel jako měšťan a lékárník ve Strakonících. Další v pořadí je diplom pro jeho syna z 13. července 1723, kterým Jan František Löw z Erlsfeldu, děkan lékařské fakulty pražské univerzity, oznamuje, že František Firbas, rodem ze Strakoníc, se po složení zkoušek stal magistrem farmacie. Poslední diplom z lékařské fakulty pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity prohlašuje dne 17. května 1794 magistrem farmacie Františkova vnuka Ignáce Firbase (12. 7. 1771 – 13. 2. 1841), rodem ze Strakoníc, který si v následujícím roce zakoupil lékárnou v Sušici. Tu dále dědil jeho syn František (1. 4. 1808 – 12. 5. 1879) a vnuk František (21. 6. 1855 – 4. 7. 1924).

V červenci 1965 získal Archiv darem od Anny Nehybové písemnosti z pozůstalosti jejího manžela Jiřího Nehyby (2. 9. 1893 – 27. 5. 1964), úředníka Státní banky československé v Praze, který sbíral dokumenty ke svým rodným Rožďalovicím.⁷⁷ Fond obsahuje rukopis třísvazkových *Dějin města Rožďalovic* sepsaný městským lékařem MUDr. Františkem Janďourkem a další přípravné materiály k tomuto tématu. Dále jsou tu složky osobních a rodinných dokladů obou jeho dědů: Antonína Nehyby (1809–1869) a Adolfa Wihana (1824–1896), k nimž patří i pergamenová listina z 19. ledna 1572, kde purkmistr a rada městečka Kamenice osvědčují řádný původ a chování Ondřeje Lišky, syna mlynáře Brichtího.

73 S označením „H nešl.“ poprvé zapsal Karel Stloukal účetní doklady Judy Blumbergera převzaté z KNM, viz RNM, ANM, inv. č. 9, fol. 70v, př. č. 11, 27. 5. 1930. Blumbergerovi jsou nyní samostatný rodinný fond v rozsahu 2 kartonů, NAD 113.

74 „Hn“ *Drobné pozůstalosti: Abecední soupis a charakteristika fondu*, Aleš Chalupa, Inventář ANM č. 109, Praha 1986–1988.

75 ANM, Hn 2, NAD 392; př. č. 30, 15. 7. 1982, koupě od Věry Jislové z Prahy 6.

76 ANM, Hn 5, NAD 419, př. č. 27/1983, 3. 10. 1983, Hana Žohová z Velvar.

77 ANM, Hn 51, NAD 635; RNM, ANM, inv. č. 1778, 6. 7. 1965.

Norbert Okenfus (1840–8. 3. 1905), dvorní rada a prezident krajského soudu v Hradci Králové, dostal za zásluhy ve veřejné službě od císaře Františka Josefa I. rytířský kříž rakouského Leopoldova řádu. V jeho malém osobním fondu je několik dokumentů k udělení tohoto řádu včetně pergamenového diplomu z 29. března 1904, dále už jen úmrtní oznámení a dva výstřižky z novin se zprávou o úmrtí.⁷⁸

Nobilitační diplom z 13. května 1800 je součástí dokumentů bohatě rozvětvené rodiny Pavlovských, kam byl evidenčně vrácen ze Sbírký pergamenů B. Císař František II., jím povyšuje Antona Pavlovského (4. 4. 1755–17. 12. 1828), purkmistra Vysokého Mýta, do šlechtického stavu s predikátem von Rosenfeld a uděluje mu erb.⁷⁹ Fond obsahuje osobní a rodinné doklady jednotlivých členů rodiny, působících v různých funkcích a postavení na různých místech Čech v 17.–19. století. Archiv jej koupil v roce 1979 od Arnolda Pavlovského.⁸⁰

Matthias Pollitzer (21. 2. 1786–12. 9. 1850), titulární biskup z Telmessu, světicí biskup⁸¹ a od roku 1843 generální vikář vídeňské arcidiecéze⁸², má ve zlomku svého osobního fondu v Archivu Národního muzea⁸³ doklady k úřednímu postupu v církevní správě z roku 1843, včetně dvou pergamenových listin papeže Řehoře XVI.: bullu *provisionis* z 19. června 1843 a breve „*pro benedicendi coronas et sacra numismata*“ s datem 23. června 1843. Podle průvodního dopisu Karla sv. p. Bindera von Kriegelstein z 30. června 1843 v Římě a přiloženého seznamu zaslaných dokladů obdržel celkem 8 dokumentů, z toho pergamenové listiny tři, kromě dvou uvedených ještě bullu „*de forma juramenti*“, která se ve fondu nedochovala.

Papežský řádový diplom na pergamenu obdržel také Jan Michal Šáry/Schary (9. 6. 1824–9. 2. 1881), pražský měšťan, pivovarník, vlastenec a amatérský paleontolog,⁸⁴ kterému Pius IX. 28. března 1876 udělil hodnost rytíře komtura Řádu sv. Silvestra zlatého vojska. Ve fondu je kromě toho už jen český a německý překlad diplomu a průvodní dopis pražského arcibiskupa, jehož prostřednictvím mu byl řád předán.⁸⁵

Poslední evidovaný pergamen je uložen v drobné pozůstalosti Františka Wawry⁸⁶ (2. 7. 1786–17. 3. 1832)⁸⁷. Z dochovaných osobních dokladů vyčteme, že František Wawra se vyučil lesníkem a myslivcem a sloužil v rakouském c. k. 2. pluku polních myslivců (dostal vyznamenání za polní tažení v letech 1813 a 1814). Roku 1819 získal místo revírního

78 ANM, Hn 28, NAD 515, př. č. 5/1989, darovala Marie Šlajsová z Prahy, 29. 3. 1989.

79 Dříve č. 723a vedlejší řady B; edice textu viz M. FIALA – T. KREJČÍK, *Erbovní listiny*, č. 122, s. 295–296, miniatura č. 112, s. 445.

80 ANM, Hn 66, NAD 506, př. č. 30/1979, 12. 10. 1979.

81 <http://www.catholic-hierarchy.org/bishops/bpoll.html> (accessed 26. 5. 2015).

82 Vincentius Eduardus Milde, arcibiskup vídeňský, jmenuje M. Pollitzera generálním vikářem in spiritualibus pro celou arcidiecési, originál, papír, Vídeň, 2. 4. 1843.

83 ANM, Hn 31, NAD 837, způsob akvizice se nepodařilo dohledat.

84 http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Michael_Schary (accessed 26. 5. 2015).

85 ANM, Hn 40, NAD 589, způsob akvizice se nepodařilo dohledat.

86 ANM, Hn 45, NAD 631, př. č. 86–94/1956, 17. 7. 1956, koupě od Anny Peržinové z Prahy. RNM, ANM, inv. č. 925.

87 Státní oblastní archiv (dále SOA) Zámorsk, matrika č. 296, sign. 9-4 (Čičová N 1784–1795), pag. 257 (mikrofilm č. 2424, <http://195.113.185.42:8083/009-00004.zip>); matrika č. 2529, sign. 505 (Horní Jelení Z 1785–1832), pag. 100 (mikrofilm č. 162, <http://195.113.185.42:8083/000-00505.zip>).

lesního na statku Doudleby a Jelení u hraběte z Bubna a Litic a v následujícím roce se oženil s Marií Ježkovou (*cca 1794) z Dobrušky. Když Marie Wawrová ovdověla a zůstala sama se čtyřmi nezletilými dětmi, absolvovala porodnický kurs a 5. listopadu 1834 získala na lékařské fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity pergamenový diplom zkoušené porodní báby.⁸⁸ Tuto činnost v Horním Jelení provozovala až do roku 1856.⁸⁹

Závěr

Většinu z 80 pergamenových listin, které jsou součástí archivních sbírek a především osobních a rodinných fondů, můžeme podle obsahu zařadit do několika málo okruhů, které se v jednotlivých fondech stále opakují.

Velmi početně jsou zastoupeny dokumenty genealogické a heraldické s malovanými erby: jeden šlechtický rozrod, čtyři vývody, z nichž dva jsou úředním potvrzením původu do 16 předků. Erbovních diplomů udělujících šlechtictví nebo povyšujících do vyššího stupně šlechtictví je celkem dvanáct, od císaře Maxmiliána I. po Františka Josefa I. Udělení práva inkolátu je doloženo třikrát pro České království a jednou pro vévodství Korutany. Z dokladů osobního charakteru jsou tři různá potvrzení řádného původu a chování, jedno propuštění z poddanství a tři povolení pobytu v zahraničí od francouzského krále Ludvíka XVI.

Početné jsou doklady o absolvování a ukončení vzdělání – čtyři výuční listy (zahradník, lovcí, dva lékárníci). Z univerzitních diplomů je nejčastější absolvování lékařské fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze: osm doktorátů všeobecné medicíny, chirurgie nebo porodnictví, dva magistři farmacie a jeden diplom zkoušené porodní báby. Další jsou dva doktoráty práv na pražské univerzitě, dva doktoráty lékařské fakulty vídeňské univerzity a jeden doktorát práv univerzity v Budapešti.

Velkou skupinou jsou nejrůznější řádové diplomy. Francouzský král Ludvík XVIII. vydal Řád sv. Ludvíka a dva Řády čestné legie. Z rakouského prostředí je tu řád Hvězdového kříže, čtyři Řády železné koruny a tři Leopoldovy řády. Z papežských řádů je zastoupen Řád sv. Silvestra zlatého vojska a dvě udělení Papežského rytířského řádu sv. Řehoře Velikého.

Důležitá jsou také jmenování do funkcí: dva zednářské diplomy; pět papežských udělení církevních hodností a úřadů a tři jmenování prezidentem Československé republiky. Šest listin zajišťuje nejrůznější majetkoprávní záležitosti.

Podrobnější katalogové zpracování všech výše uvedených pergamenových listin není součástí tohoto textu, ale je možné jej nalézt na mezinárodním portálu Monasterium, pro které byly listiny na náklady spolku ICARUS digitalizovány:⁹⁰ www.monasterium.net. Zároveň bude katalog zpřístupněn v archivní databázi VadeMeCum firmy BACH systems s. r. o. na webových stránkách Národního muzea: <http://vadecum.nm.cz/nm/>. Výhodou zvolené elektronické podoby katalogu je nejen všeobecná dostupnost v internetové síti, ale

⁸⁸ Inv. č. 9, př. č. 94/1956.

⁸⁹ SOA Zámorsk, matrika č. 2524, sign. 495 (Horní Jelení N 1830–1861), jako porodní bába doložena v letech 1834–1856 (mikrofilm č. 160, <http://195.113.185.42:8083/000-00495.zip>).

⁹⁰ Skenoval 2012–2013 Robert Reiter; dodatečně nalezené velké formáty 2015 skenovala Jana Kuřiková v Oddělení digitalizace a nových médií Národního muzea a fotografoval Ing. MgA. Martin Frouz, Ph.D.

především možnost jednotlivé záznamy dále doplňovat o nově zjištěné informace a aktualizovat bibliografické údaje. Do obou databází brzy přibude i katalog středověké části Sbírký pergamenů A a následně i její rozsáhlejší novověké části a Sbírký pergamenů B. Snad to badatelské veřejnosti zpřijemní a usnadní další studium v této oblasti.

Tato práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum – DKRVO, IČ 00023272, 2015/24.